

2. Методологічні аспекти реформування шкільної математичної освіти в умовах 12-річної школи / О. Е. Валльє, О. П. Светной // Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції “Проблеми математичної освіти” (ПМО – 2005). – Черкаси. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2005. – 362 с.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, 2013. – 37 с.
4. Портфель учня // Нові педагогічні й інформаційні технології в системі освіти. – М., 2001. – С. 123-132.
5. Проектна діяльність у школі / упоряд. М. Голубенко. – К.: Шк. світ, 2007. – 128 с.
6. Післядипломна педагогічна освіта України: сучасність і перспективи розвитку: наук.-метод. посібник / за заг. ред. В. В. Олійника, Л. І. Даниленко. – К.: Міленіум, 2005. – 230 с.
7. Сисоєва С. О. Сучасні аспекти професійної підготовки вчителя / С. О. Сисоєва // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 4. – С. 60-66.

Салтановская Н. И. Особенности использования современных образовательных технологий в процессе усовершенствования профессиональной компетентности учителя.

В статье рассматривается использование современных образовательных технологий, в частности, метода проектов и метода “портфолио” в системе последипломного образования педагогов. Их использование активизирует самообразовательную деятельность учителя и способствует усовершенствованию его профессиональной компетентности.

Ключевые слова: *современные образовательные технологии, педагогическая проектная деятельность, метод “портфолио”, веб-портфолио.*

Saltanovska N. I. Features of the use of modern educational technologies in the process of perfection of professional competence of teacher.

The article deals with the using of modern technologies, such as project and “Portfolio” methods in the system of In-service teachers training Institutes. Their usage activates the self education of a teacher and provides the growth of their professional competency.

Keywords: *modern educational technologies, pedagogical project activity, method “Portfolio”, Web-Portfolio.*

УДК 378.147

Середняк М. М.

Міжрегіональна академія управління персоналом

**МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ФІЗИКИ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ
В УКРАЇНСЬКИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

У статті розглянуто методичні особливості навчання фізики іноземних студентів в українських вищих навчальних закладах, розкрито сутність методичних особливостей.

Ключові слова: *навчання фізики, студенти-іноземці, методика навчання.*

Від рівня знань студентів-іноземців залежить рівень фізичної освіти в багатьох країнах. Тут, насамперед, необхідно вийти на новий рівень інтеграції освіти і науки. “Європа знань” вимагає від сучасного фахівця постійного оновлення знань, учитель повинен бути науковцем, дослідником, який навчається впродовж життя. Європейський рівень викладання вимагає радикальної модернізації змісту навчальних програм з фізики. Фізика має викладатися так, щоб обмін викладачами і студентами з європейськими університетами демонстрував високий європейський рівень підготовки іноземних студентів.

Відбору абітурієнтів на фізико-математичні спеціальності університетів повинна передувати робота у спрямуванні симпатій талановитих студентів щодо професії вчителя-фізика. Для цього можна використовувати різні методи, зокрема тестування щодо їх нахилів, психологічних і морально-етичних якостей, необхідних для педагогічної

діяльності. Як учасниця Болонського процесу, Україна повинна вирішити певні ключові завдання, що включають запровадження стандартів, рекомендацій та основних інструментів ЄПВО (Європейський простір вищої освіти): Національної рамки кваліфікацій, інноваційної Європейської кредитно-трансферної системи, Додатку до диплома європейського зразка. ЄПВО – це не єдина система вищої освіти, а об'єднання 46 національних систем, що розвиваються відповідно до спільно погоджених принципів. ЄПВО сприяє узгодженню, сумісності, порівнянності та визнанню різноманітних систем вищої освіти. Він не вимагає уніфікації змісту, технологій навчання, але має бути достатнім для забезпечення якості у вищих навчальних закладах. Основні інструменти ЄПВО – Європейська кредитно-трансферна система (ЄКТС-ECTS), Додаток до диплома (ДД-DS), Національні рамки кваліфікацій (НРК-NQF) стали загальноприйнятими у ЄПВО. Основне завдання ЄПВО полягає у забезпеченні високого рівня якості вищої освіти і сприянні мобільності суб'єктів європейських університетів шляхом крос-культурного визнання кваліфікацій та їх профілів. На сучасному етапі розвитку ЄПВО важливим викликом є запровадження стандартів, рекомендацій і основних інструментів, що сприяють сумісності, порівнянності, визнанню періодів і термінів підготовки (навчання) фахівців після 2010 року.

У сучасних умовах підготовку іноземних громадян слід розглядати як перетворення набутих знань, умінь, навичок у психічні властивості особистості, які сприяють подальшому успішному навчанню у вищому закладі освіти. Цього можна досягти, якщо підготовку іноземних громадян вважати підсистемою цілісної освітньої системи. Під цілісністю слід розуміти як сукупність об'єктів, взаємодія яких спричиняє виникнення нових інтегрованих якостей. До основних об'єктів системи підготовки відносимо зміст і методи реального навчального процесу. Звідси: зміст підготовки вважаємо “ядром”, яке забезпечує послідовні етапи розвитку особистості від одного освітнього рівня до іншого [1].

Сучасна дидактика розглядає зміст як “ядро”, навколо якого ґрунтуються форми, методи і засоби процесу навчання. Така модель побудови освітньої системи нагадує сучасну ядерну модель будови атома. Атом – складна система, що зберігає цілісність, стійкість, упорядкованість. Це дало змогу зробити припущення: якщо побудувати модель освітньо-кваліфікаційних рівнів системи освіти за аналогією до періодичної системи хімічних елементів, то вона характеризуватиметься цілісністю, впорядкованістю, системністю, варіативністю.

Отже, головною метою пропедевтичної підготовки студентів-іноземців є навчання мови предмета як засобу здобуття наукової і практичної інформації у тому обсязі, який забезпечує успішне сприймання та розуміння лекцій на першому курсі. Зміст її визначається змішаними “блоками” навчальних дисциплін: освітньо-наукових (математика, фізика, хімія), освітньо-технічних (креслення, інформатика), освітньо-гуманітарних (українська (російська) мова, історія України), в яких формування структури змісту можна розглядати у вигляді системи філософських категорій: загальне – особливе – часткове, що відображають зміст навчальних дисциплін [3].

Процес навчання фізики у вищій школі має, як правило, репродуктивний характер. Перспективний шлях розв'язання дидактичного завдання ефективного і результативного розвитку продуктивного мислення студентів-іноземців полягає у планомірному, систематичному формуванні у студентів прийомів продуктивної діяльності (ППД) під час засвоєння ними змісту фізики як наукової дисципліни. З точки зору фізичного пізнання та засвоєння фізики у вищих навчальних закладах важливі такі 9 узагальнених прийомів продуктивної діяльності: 1) бачення проблеми у відомих ситуаціях; 2) перенесення знань; 3) трансформація вмінь; 4) структурування; 5) врахування альтернатив; 6) бачення нетрадиційних функцій об'єкта; 7) висунення суб'єктивно нових ідей; 8) фантазування; 9) рефлексія. Кожний прийом репрезентує собою певну сукупність розумових операцій

(аналіз і синтез) та дій (абстрагування, конкретизація, узагальнення, порівняння). Використання студентом того чи іншого прийому або їх поєднання у процесі розв'язання навчальної фізичної суперечності залежить від характеру, специфіки завдання, а також від психологічних особливостей того, хто розв'язує завдання (якість засвоєння ключових знань і вмінь, ступінь оволодіння ППД).

У цьому контексті необхідно розглянути більш детально інноваційні технології навчання, які одержали найбільше поширення у підготовці спеціалістів у вищих навчальних закладах. Під "технологією навчання" слід розуміти широке коло питань, починаючи від структурного аналізу навчального матеріалу і закінчуючи системною організацією навчального процесу з комплексним використанням різних друкованих і технічних засобів, включаючи ПЕОМ.

У даному процесі важливим є те, що студент-іноземець, потрапляючи на навчання в Україну, опиняється у так званому інтегрованому суспільстві. Інтегроване інформаційне середовище являє собою:

1. Набір електронних навчальних курсів, їх створення і супровід.
2. Модуль підтримки навчальних завдань і тестів.
3. Засоби взаємодії (онлайн) усіх учасників навчального процесу (викладачів, студентів, адміністрації).
4. Модуль оперативного контролю успішності і керування навчальним процесом.

Отже, основний прогресивний компонент проблемно-модульного підходу до вивчення загальної фізики у середовищі студентів-іноземців полягає в тому, щоб поєднати досягнення прогресивної педагогічної думки з практикою, з новими методичними знахідками у сфері технологій навчання, привести в дію весь потенціал соціально-педагогічних, організаційно-технічних, людських можливостей, щоб перебудувати навчальний процес, спрямувати його на системний розвиток пізнавальної активності студентів, високий рівень наукової організації праці викладача. Технологічність модульної системи навчання забезпечується тим, що в ній навчальний матеріал підлягає чіткому контролю засвоєння знань і формування відомостей про якість сформованих у студентів пізнавальних інтересів і дій. Далі робиться порівняння сформованих знань і вмінь із заданими критеріями. У практиці педагогічного проектування модульний підхід набуває ролі з'єднувальної ланки цілей навчання з його змістом, коли процес навчання розбивається на відносно самостійні фрагменти, які перебудовуються за цільовою ознакою [2].

Основними вихідними процедурами модульної побудови процесу навчання слід вважати виявлення елементарного складу навчального модуля і визначення структури навчального матеріалу. Склад блоків, логічна і часова послідовність визначаються етапами процесу навчання, які закономірно настають один за одним. Це: цілепокладання, коли студенти усвідомлюють мету наступного навчання; одержання вихідного узагальненого уявлення про навчальний матеріал і саму навчальну діяльність; актуалізація тих знань і способів дій, які слугують опорою для навчальної діяльності; активне сприйняття й опрацювання навчального матеріалу; застосування знань, що формуються, та способів дій.

Активній навчально-пізнавальній діяльності студентів-іноземців завжди передують її мотивація. Мотивація, як психологічне підґрунтя індивідуальних дій, є процесом, у ході якого людина досягає певного очікуваного стану чи поставленої мети, з урахуванням психологічних та соціальних складових. Складовим елементом мотиваційного процесу є мотив, який уособлює в собі потребу, потяг, спонукання, бажані цільові стани, схильність, намагання тощо. Мотив – як спонукання – це джерело дії, що її породжує, а в навчальному процесі це джерело активної пізнавальної діяльності.

Проведені нами педагогічні дослідження свідчать, що розв'язування прикладних задач з фізики підсилює навчально-пізнавальний мотив, активізує мотивацію вивчення

дисципліни і започатковує фахові вміння майбутніх інженерів, а розв'язування прикладних задач проблемного характеру допомагає формувати творчий рівень їх знань.

Психологами встановлено, що проблема мотивації тісно переплітається з проблемою емоцій. Емоційний стан має тенденцію мати мотиваційні властивості. Тому ми часто вивчення окремих питань фізики на лекціях починаємо з проведення дидактично обґрунтованих і естетично підготовлених лекційних демонстрацій або комп'ютерного моделювання фізичних явищ, які викликають у студентів позитивні емоції (захоплення, радість, задоволення). Після чого ми формулюємо проблемну задачу, розв'язування якої неможливе без конвергентного і дивергентного мислення, тобто активної творчої діяльності.

Навчально-пізнавальний мотив найбільш активно спонукає студентів до пошуку відповідей на проблемні запитання, якщо вони пов'язані з їх фаховою підготовкою. Прикладом може бути розрахунок на лекції частоти результуючого коливання (проміжної частоти радіоприймача) одержаного експериментально з допомогою трьох осцилографів і змонтованого на стенді супергетеродинного радіоприймача. Ця демонстрація зручна тим, що результати розрахунків легко перевіряються експериментально.

Отже, впроваджена методика проведення лекцій і розв'язування прикладних задач дає можливість формувати стійку мотивацію вивчення фізики студентами-іноземцями в іншомовному середовищі.

Методика проведення практичних занять у межах указаної системи зумовлена письмовою формою проведення семестрових іспитів та посиленням ваги самостійної роботи студентів. Головна ідея полягає у моделюванні екзаменаційної ситуації на кожному практичному занятті. У свою чергу, практичне заняття складається з двох частин, а саме, контролю теоретичної підготовки (у вигляді короткої письмової контрольної роботи) і усному захисті домашніх і індивідуальних задач.

Радикальною відмінністю рейтингово-модульної системи, що обговорюється, є застосування тут ідеї “дрібного” розподілу навчального матеріалу на модулі (мікромодулі). А саме – використання системи “одне практичне заняття – один модуль”.

Курс фізики для інженерних спеціальностей викладається для студентів-іноземців 1-2 курсів з притаманними для них специфічними віковими особливостями. Тобто, для вчорашніх школярів із їхньою шкільною звичкою до контролю знань “на кожному уроці” тощо. У цьому зв'язку, як добре відомо, у період їх адаптації до українських вузівських умов виникає ряд серйозних відомих проблем. У випадку нашої схеми у студента немає ніякої необхідності “згадувати самостійно”, чи є наступне заняття контрольним чи проміжним. Він твердо знає, що кожне заняття є контрольним і до кожного заняття треба повноцінно готуватись. Саме завдяки дії вказаного чинника і досягається рівномірність розподілу навчальних зусиль студента протягом усього семестру. Саму схему поділу матеріалу на модулі, яка застосовувалась нами, проілюстровано прикладом.

Макромодуль 1 “Механіка” складається з таких мікромодулів: “Кінематика”, “Динаміка”, “Механіка твердого тіла”, “Закони збереження”. Така схема поділу навчального матеріалу на макромодулі дає можливість поєднати (синхронізувати) запропоновану модернізовану версію модульно-рейтингової системи з традиційними подібними системами, які паралельно можуть застосовуватись у ВНЗ. Відповідно полегшується робота деканатів у питаннях уніфікації контролю та звітності, які у даному випадку вимушені мати справу з фактом застосування різних систем на різних кафедрах.

Елементи кожного модуля, а саме, контроль освоєння теоретичного матеріалу попередньої лекції (письмово); захист розв'язків домашніх задач, однакових для всіх студентів (усно); контроль результатів виконання домашніх індивідуальних задач оцінюються за 4-бальною системою: 5 – “відмінно”; 4 – “добре”; 3 – “задовільно”; 2 – “незадовільно”. Студенти, які відсутні (з будь-яких причин) на занятті, автоматично отримують оцінку “незадовільно”. Як показала практика, така спрощена схема реєстрації

поточної успішності студентів виявилась оптимальною в плані виховного впливу на них. На практичному занятті звичайно також проводиться роз'яснення методів та особливостей техніки розв'язання стандартних фізичних задач.

Зазначимо однак, що у разі, коли кількість студентів у групі перевищує 22-25 осіб, протягом заняття практично не вдається здійснити точну оцінку знань студентів при їх усному захисті загальних задач. У цьому випадку ми вимушені були застосовувати систему оцінки типу “залік-незалік”. Запропонована схема об'єднання модулів у макромодулі дозволяє провести проміжну атестацію студентів у формі підсумкових занять – контрольної роботи та колоквиуму. Це, однак, робиться тільки за умови, якщо робочим навчальним планом з практичних занять визначено не менше 2 годин за тиждень. У випадку коли цей норматив становить 1 годину/тижд., то проміжна атестація проводиться за поточною успішністю студентів. Вищезгадані семестрові двохгодинні контрольна робота та письмовий колоквиум проводяться у другій половині семестру. У першому випадку здійснюється контроль уміння студентів розв'язувати задачі, у другому – контролюється рівень їхньої теоретичної підготовки. Оцінки отримані за колоквиум і контрольну роботу при підрахунку рейтингової семестрової оцінки студента враховуються з коефіцієнтом “3”.

Надзвичайно важливий методичний момент усієї описаної системи контролю полягає у тому, що білети для проведення вказаних семестрових контролів розробляються на базі списків теоретичних питань та типових задач, з якими студент стикався протягом попередніх поточних контролів. Важливим також є і те, що далі ці ж питання і подібні ж задачі складають основу для підготовки екзаменаційних білетів. Усе це у кінцевому підсумку дозволяє досягти значно більш високого рівня підготовленості студентів до складання екзамену, ніж це має місце у випадках використання традиційних схем.

З метою активізації систематичної самостійної роботи студентів (СРС) на кафедрі повинна бути розроблена система стимулювання СРС, що містить бальну систему оцінки своєчасного виконання індивідуального завдання. Принципово важливим є те, що бали за роботу у семестрі входять складовою частиною в екзаменаційну оцінку. Це стимулює систематичну СРС, формує у студента зацікавленість працювати ритмічно, використовувати можливість одержання допомоги від викладача, що приводить до підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Контроль роботи студентів над лекційним курсом, за самостійним вивченням окремих тем, виконанням індивідуальних завдань, написанням рефератів, вивченням курсу за графіком передбачається у години, відведені для СР під керівництвом викладача [1].

Зміна характеру навчальної діяльності студентів вимагає істотних змін у структурі та методиці проведення занять, керівництві студентською науковою роботою, характері взаємовідносин студент-викладач у бік їхньої демократизації. Залучення до навчального процесу системи індивідуальних завдань, методика очного захисту і впроваджена система стимулювання систематичної СР повинні помітно змінити характер і інтенсивність навчально-виховного процесу.

Центральним у матеріальному забезпеченні СРС іноземних студентів повинна бути розроблена на кафедрі система індивідуальних завдань і тематика рефератів з усіх розділів курсу фізики для студентів різних спеціальностей. На кафедрі має бути створений кабінет СРС по вивченню фізики, в якому зосереджені підручники і навчальні посібники з курсу саме для іноземців, враховуючи мовні бар'єри, методичні вказівки до самостійного вивчення окремих тем і до виконання лабораторних робіт, студентські наукові доповіді і реферати, тексти лекцій з найбільш складних тем, довідкові та інформаційні матеріали, тексти індивідуальних завдань і методичні вказівки до їхнього виконання. У кабінеті можна одержати консультацію у чергового викладача, попрацювати з літературою, виконати індивідуальне завдання. Повинна бути створена також філія кабінету СР для слухачів підготовчого відділення.

Одним із методів оцінки ефективності застосовуваного на кафедрі комплексного підходу до СРС з фізики і якості підготовлених методичних і дидактичних матеріалів, є вивчення та аналіз думки студентів із зазначених питань. Більш об'єктивну картину ставлення студентів до зазначеної системи можна отримувати методом анонімного анкетування. Оцінюючи ефективність різних видів СР, студенти на перше місце ставлять виконання і захист індивідуальних завдань, потім – виконання і захист лабораторних робіт, а на третє місце – написання і захист рефератів.

Застосування комп'ютерної техніки під час проведення практичних занять дозволяє підвищити індивідуалізацію групових завдань, оскільки окремі суб'єкти навчальної діяльності були майже незалежними щодо вибору темпу сприймання, обробки та засвоєння інформації. Індивідуальний підхід до студентів виявлявся також у динамічній зміні складності поставлених перед ними завдань. Таку зміну забезпечували так звані “тренажери”, які проводять спілкування зі студентом у діалоговому режимі. Метод тренінгу заснований на гармонійному поєднанні системи завдань і теоретичного матеріалу, потрібного для їх виконання. Кожному з користувачів такої програми пропонувалося до уваги певне завдання. Залежно від того, наскільки правильно студент відповідав на поставлене йому запитання, така програма автоматично оцінювала засвоєння ним знань, і, у разі потреби, надавала можливість ознайомитись з незасвоєним матеріалом, чи пропонувала нове завдання. Завдяки такому підходу до розв'язування задач, або відповідей на теоретичні запитання робився акцент саме на тому матеріалі, який був гірше засвоєний, а добре засвоєний матеріал лише закріплювався.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) дало можливість створити віртуальну лабораторію, яка дозволила проводити лабораторні роботи (вибирати роботу, змінювати параметри під час її проведення, користуючись при цьому електронними моделями лабораторного устаткування). Виконання віртуальних лабораторних робіт сприяло не тільки підвищенню рівня засвоєння студентом відповідного навчального матеріалу, а й підвищенню рівня безпеки проведення робіт із реальними приладами. Це досягається за допомогою візуалізації наслідків недотримання вимог техніки безпеки.

Розвиток комп'ютерних технологій і методів дискретної математики приводять сьогодні до нового погляду на фізичні системи. Вдалі спроби формулювати задачу на комп'ютері вже привели до усвідомлення того, що можна виражати фізичні закономірності у вигляді результатів роботи комп'ютерних імітаційних програм, а не лише традиційною мовою диференціальних рівнянь. Та в який би спосіб не здобувалися нові факти, критерієм їхньої істинності завжди був і залишається натурний експеримент. Проте поверхове сприйняття цього факту – можливості підвищення результативності роботи фізика за допомогою комп'ютера є ще однією причиною неадекватного використання засобів обчислювальної техніки.

Слід чітко уявляти, що в дослідницькій роботі, виконуваний за допомогою комп'ютера – обчислювальному експерименті, на відміну від натурального експерименту, замість фізичної моделі використовується теоретична модель, реалізована у вигляді машинної програми, а маніпуляції з фізичною моделлю на лабораторному стенді замінюються систематичними розрахунками на комп'ютері, і шукані характеристики моделі обчислюються за її заданими параметрами. Усупереч цьому в роботах (та й, на жаль, не тільки в них) обчислювальний експеримент та математична модель ототожнюються з натурним експериментом та фізичною моделлю.

Тріада “модель – алгоритм – програма” і комп'ютер, узяті разом, складають теоретичну і технічну основу сучасного математичного моделювання – методології досліджень, заснованій на вивченні математичних моделей явищ за допомогою ІКТ. Терміни “обчислювальний експеримент”, “чисельне моделювання”, “математичний експеримент” – це синоніми, кожний з яких відображає різні грані зазначеної методології,

сутність якої – заміна об'єкту його математичним “образом” і подальший “діалог” з дублером досліджуваного реального об'єкту – його моделлю. Тут мають місце такі аналогії:

Лабораторний експеримент	Обчислювальний експеримент
Реальний об'єкт	Математична модель
Експериментальна установка	Програма для комп'ютера
Налагодження установки	Тестування програми
Вимірювання	Обчислення
Аналіз результатів	

Відомий фахівець із комп'ютерного моделювання, академік О. А. Самарський зазначає: “Схожість заключних етапів експерименту обчислювального з натурним експериментом є надзвичайно сильною. На комп'ютері (експериментальному устаткуванні) проводяться обчислення (вимірювання), які далі аналізуються з метою постановки нових експериментів. Насправді ж зв'язок з натурним експериментом значно глибший. Вивчаючи на комп'ютері поведінку моделі, дослідник немов би випробовує саму природу (конструкцію, процес), ставлячи перед нею питання і отримуючи повні й достовірні відповіді” [5].

Дійсно, досвід розв'язування багатьох наукових і технічних задач переконує, що вдало складена модель об'єкта здатна в певній мірі замінити його. Проте заміна фізичного об'єкта його математичною моделлю має виконуватись досвідченим фахівцем – людиною з достатнім досвідом математичного моделювання. Студенти елементи такого досвіду можуть набути лише в умовах спеціально організованого з цією метою навчання. До того ж у процесі навчання фізики робота з реальними об'єктами (процесами, явищами) має передувати роботі з моделями. Інакше виникає ризик комп'ютерну підтримку лабораторного експерименту перетворити на його комп'ютерну дискредитацію.

Певною мірою можна погодитися з авторами [5], які бачать місце віртуального лабораторного практикуму в системі освіти ВНЗ, особливо для іноземних студентів, що дає змогу у будь-який момент перекладати на рідну мову незрозумілу термінологію, чи взагалі працювати у режимі рідної мови з подальшим перекладом результатів, а також з метою домашньої підготовки до майбутньої роботи з реальним обладнанням.

Отже, методичні особливості навчання фізики студентів-іноземців в українських ВНЗ включають у себе ряд компонентів у рамках проблемно-модульного комплексу, в основі якого є формування навчально-пізнавальної мотивації студентів до вивчення фізики та формування етапів і умов викладення і засвоєння матеріалу у рамках лекцій, практики та індивідуальної роботи. У методичних підходах важливе місце займає використання комп'ютерних методик навчання, що дозволить іноземним студентам краще адаптуватися у процесі вивчення посередництвом інтегрованого середовища.

Використана література:

1. Булгакова Н. Б. Формування змісту пропедевтичної підготовки іноземних студентів в технічному університеті / Н. Б. Булгакова // Професійна підготовка бакалаврів у закладах другого рівня акредитації: Організаційне і науково-методичне забезпечення. – Харків : Каравела, 2000. – С. 55-64.
2. Згуровський М. Основні завдання вищої освіти України щодо реалізації принципів Болонського процесу та забезпечення вимог сфери праці / М. Згуровський // Вища школа. – 2004. – № 5–6. – С. 54–61.
3. Іноземних студентів в Україні побільшає [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://www.aratta-ukraine.com/news_ua.php?id=617
4. Рибаченко Л. І. Реформування міжнародних зв'язків у сфері діяльності вищої школи : зб. матер. міжн. наук. конф.: Концептуальні проблеми модернізації вищої освіти / Л. І. Рибаченко. – Донецьк, 1998. – С. 120-122.
5. Самарский А. А. Компьютеры и жизнь (Математическое моделирование) / А. А. Самарский, А. П. Михайлов. – М. : Педагогика, 1987. – 128 с.

Середняк М. Н. Методические особенности обучения физике студентов-иностранцев в украинских высших учебных заведениях.

В статье рассмотрены методические особенности обучения физике иностранных студентов в украинских высших учебных заведениях, раскрыта сущность методических особенностей.

Ключевые слова: обучение физике, студенты-иностранцы, методика обучения.

Serednyak M. M. The Methodical features of studies of physics of students-foreigners in Ukrainian higher educational establishments.

In the article the methodical features of studies of physics of foreign students are considered in Ukrainian higher educational establishments, essence of methodical features is exposed.

Keywords: studies of physics, students-foreigners, method of studies.

УДК 37.013.43

Сивик О. А.

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕСТЕТИЧНО-ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ У ПІДРУЧНИКАХ ДЛЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті зазначені нові підходи до змісту шкільної літературної освіти, вимога до комунікативної, мовної, літературної, соціокультурної компетенцій учнів згідно Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Окреслено проблему формування культуромовної особистості як головного носія національної мови, культури і духовності у третьому тисячолітті. Зазначено, що значущість окремої культуромовної особистості полягає не стільки в її індивідуальності, неповторності, скільки в широті вияву етномовної картини світу.

Ключові слова: культуромовна особистість, естетично-виховний ідеал, підручники, національна культура.

Найбільш ефективно людина освоює національну ідею через систему освіти та виховання. Однак, не все так просто. Існує низка суперечностей, які стримують цей процес.

Найвагомішим у цій низці суперечностей є факт відмінності реального стану освіти від декларованого загальними та офіційними документами. Яскраво визначається роль української літератури в навчально-виховному процесі у документах Міністерства освіти і науки України: “Українська література в загальноосвітньому культурному контексті є свідченням багатості духовності українського народу, його цивілізованості й високої моральності, осередком його етичних та естетичних поглядів, виявом його творчого потенціалу та обдарованості. Як мистецтво слова вона несе в собі потужний заряд позитивної духовної енергетики, здатна формувати й передавати загальнолюдські й національні цінності від покоління до покоління, культивувати їх у людських душах. Засобами мистецтва слова національне письменство допомагає плекати, збагачувати внутрішній світ дитини, позитивно впливати на її свідомість і підсвідомість, спрямовувати морально-етичний потенціал в позитивному річищі, розвивати інтелект, креативні здібності, естетичний смак” [3, с. 19].

Виходячи із зазначених якостей, можна визначити, що головною метою вивчення української літератури в сучасній школі є підвищення рівня загальної освіти, зокрема літературної, – через низку конкретних завдань навчального предмета, які ґрунтуються на аксіологічній, літературознавчій та культурологічній змістових лініях, визначених